

„Neve fogalommal vált”

Azért gyűltünk most itt össze, hogy megemlékezzünk *Petrik Gézaról*, a magyar bibliográfia jeles alakjáról. Ő volt az, aki folytatta *Szabó Károly* munkáját a retrospektív magyar nemzeti bibliográfia feldolgozása terén. Egyetlen évtizedtől eltekintve kerekén kétszáz évnek (1712-től 1910-ig) csupán százazrekben mérhető tételszámú hazai nyomdatermését tárta fel. Azoknak a nagy egyéniségeknek sorába tartozott, akik az ilyen irtatlan feladattal járó óriási munkát egyedül vették vállalkra. Rajta kívül *Szabó Károly*, *Szimyei József*, *Gulyás Pál*, valamint *Kozocsa Sándor* ennek a kis csoportnak tagjai. Az ilyen áldozatvállaló, az aprómunka mennyiségétől vissza nem riadó személyeknek köszönhető, hogy retrospektív nemzeti bibliográfiánk és szerzői életrajzunk sorozata nemzetközi összehasonlításban is mindig bátran kiállta a próbát az utolsó évszázadban. (Az ilyen egyéniséget nevezték a múlt század végén „gőzhangyának”, lévén akkor a „gőz” az erő jelképe. Ma talán a hangyaszorgalom fokozására „atomi”-t mondhatnánk.)

Petrik Géza alighogy megkezdte tevékenységét a könyves szakmában, máris a kiadványok regisztrálásának feladata vonzotta. Bár ez a munka számára megélhetést – kisebb periódusokat leszámítva – nem biztosított, élete végéig hű maradt önkéntes elkötelezettségéhez. Ennek és hosszú életének köszönhetően több mint hat évtizedét áldozta a könyvészeti munkálatokra. Az eredmény – folyóiratrepertóriumok és irodalmi útmutató mellett – a retrospektív magyar nemzeti bibliográfiának nem kevesebb, mint tizenegy kötete. Csak aki közelebbi kapcsolatba került már ilyen jellegű feladattal, az tudhatja, hogy egy-egy adatkiegészítés vagy más megállapítás mögött, ami azután a publikációban mindössze egy-két szó, vagy egyetlen szám csupán, mennyi hozzáértés és fáradozás rejlik. Aligha túlzás, ha azt mondjuk, hogy azonos időráfordítás más műfajok esetében akár tízszeres terjedelmet eredményezhetne. Ha Petriknek e kötetekbe fektetett munkáját egy könnyen fogalmazó író tevékenységére vetítjük, az így előállítható irodal-

mi munkák kötettszáma meghaladná a százat is. Ezzel – legalábbis mennyiségben – akár *Jókai Mór* teljesítményét is túl lehetne szárnyalni, ami pedig igazán nagy szó.

Mindenki, aki a 18–19. század Magyarországaival bármilyen szempontból is igényesen foglalkozott, foglalkozik vagy foglalkozni fog, óhatatlanul Petrikre kell hogy támaszkodjék. Ő ugyanis bibliográfiai kiadványainak sorozatával megadta a nyomtatott forrásokat valamennyi ilyen jellegű munkához. Nem csoda, hogy neve a szakmai körökön belül az idők folyamán fogalommal vált. Így, amikor főműve, az 1712–1860 közötti időszakot felölelő kötetei 18. századi részének kiegészítésén munkálkodunk, az elkészülő és publikálásra kerülő részek nem csupán kötettszámozásban folytatják az ő művét, hanem az idézésben is mindig az ő neve, illetve annak kezdőbetűje szerepel. Ilyenkor és ilyen módon szinte kitapinthatóan érzékelhető, miként válik egy ember neve az illető hosszú és szorgalmas munkája nyomán időtlenné, sőt – bár ez ugyancsak nagy szó –, de merjük kimondani: halhatatlanná.

Most, hogy a rá való emlékezés végett összegyűltünk sirjánál, biztos vagyok benne: ő változatlanul büszke volna arra a megjelölésre, ami köbe vésve ma is neve alatt áll: „bibliografus”. Mi, akik ma már többnyire csak csoportok keretében merünk a hozzá hasonló léptékű feladatok megoldására vállalkozni, erőt meríthetünk mindebből. De erre szükség is van, hiszen a bibliográfusi szakma megbecsülése a ráfordított erőfeszítésekkel és eredményekkel – akár akkor, akár ma – aligha nevezhető arányosnak.

A hazai bibliográfusok előbb említett szűk körű társasága korelnökének és kimagasló egyéniségének, *Szabó Károlynak* sirját a kolozsvári házsongárdi temetőben már nem tudjuk felkeresni, hogy tiszteletünket hasonló módon leróhassuk. Így annál is örvedetesebb, hogy ezt *Petrik Géza* esetében megtehetjük, s most itt kegyeletos hálával emlékezzünk nagy bibliográfusunkra, akinek emléke előtt őszintén tisztelgünk.

Borsa Gedeon